

1. [A]naliza obecnej regulacji części piątej kodeksu postępowania cywilnego wzmacnia (...) argumenty przemawiające za przyjmowanym dotąd zróżnicowaniem w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu drugiej instancji w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu arbitrażowego wydanego w kraju oraz za granicą.

2. [C]harakter postępowania o stwierdzenie lub uznanie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody zawartej przed takim sądem nie jest jednolity i należy inaczej go oceniać w zależności od tego, czy postępowanie ma za przedmiot wyrok sądu polubownego wydany w Polsce lub ugodę zawartą w Polsce, czy też wyrok sądu polubownego wydany za granicą lub ugodę zawartą przed takim sądem za granicą.

3. [N]ie można postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą sprowadzać do roli postępowania o charakterze pomocniczym, jak to jest w wypadku postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed tym sądem w Polsce. Potwierdza ten wniosek szerszy zakres kontroli wyroku lub ugody przez sąd państwowy w wypadku wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą. Z tych względów postępowanie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą powinno być traktowane jako „odpowiednik” postępowania w sprawie.

4. [N]a podstawie art. 394¹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie jest dopuszczalne zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed takim sądem w Polsce.

**Postanowienie Sądu Najwyższego
z dnia 4 lipca 2008 r.**

I CZ 139/07

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie ze skargi Artura L. o wznowienie postępowania w sprawie z wniosku Marii D.-G. przy uczestnictwie Artura L. o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku Sądu Polubownego, zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 września 2006 r., sygn. akt [...], po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 4 lipca 2008 r., zażalenia skarżącego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 września 2007 r., sygn. akt [...], odrzuca zażalenie i zasądza od skarżącego Artura L. na rzecz wnioskodawczyni Marii D.G. kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł tytułem kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 26 września 2007 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie odrzucił skargę Artura L. o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem tego Sądu z dnia 28 września 2006 r. oddalającym zażalenie skarżącego na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 9 czerwca 2006 r. o uznaniu i stwierdzeniu wykonalności wyroku Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej z dnia 24 kwietnia 2006 r. W uzasadnieniu swego postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że przepisy art. 1212-1217 k.p.c. regulujące postępowanie o uznanie i stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego nie zawierają szczególnego postanowienia w przedmiocie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania. Według zaś art. 403 § 2 k.p.c., podstawą skargi o wznowienie nie może być, na co powołuje się skarżący, wykrycie orzeczenia innego sądu, które zostało wydane już po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego postępowanie, do którego odnosi się skarga. Orzeczeniem tym był wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 stycznia 2007 r. oddalający powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały, wydany w sprawie, w której skarżący brał udział jako interwenient uboczny.

W zażaleniu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozważania należy rozpocząć od ustalenia, czy zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego wniesione przez skarżącego jest w ogóle dopuszczalne, gdyż negatywne rozstrzygnięcie tej kwestii przesądza o braku możliwości jego merytorycznego rozpoznania.

Orzeczenia, od których przysługuje zażalenie zostały wskazane w art. 394 § 1 oraz w art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. W okolicznościach niniejszej sprawy postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania zostało wydane przez sąd, który rozpoznawał sprawę w drugiej instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje zaś zapatrywanie, że odrzucanie skargi przez ten sąd, jako właściwy do wznowienia na podstawie art. 405 k.p.c. nie oznacza, iż wydane w tym zakresie postanowienie jest postanowieniem sądu pierwszej instancji, chociażby orzekał on co do dopuszczalności wznowienia postępowania po raz pierwszy. W efekcie nie może budzić wątpliwości, że zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania wydane przez sąd drugiej instancji nie podlega zaskarżeniu zażaleniem na podstawie art. 394 § 1 w zw. z art. 405 k.p.c., ponieważ nie jest postanowieniem sądu pierwszej instancji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 2 grudnia 1965 r., II CZ 100/65, OSNCP 1966, nr 5, poz. 87; z 20 czerwca 1972 r., II CZ 110/72, niepubl.; z 14 grudnia 1978 r., II UZ 3/78, niepubl.).

Oznacza to, że w rachubę może wchodzić jedynie dopuszczalność zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1 i 2 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a w sprawach, w których przysługuje skarga kasacyjna także na postanowienie sądu drugiej instancji kończące postępowanie w sprawie, z wyjątkiem postanowień, o których mowa w art. 398¹ k.p.c., a także postanowień wydanych w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

Zaskarżone orzeczenie nie jest ani postanowieniem odrzucającym skargę kasacyjną lub skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, ani też postanowieniem wydanym w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji. Jest natomiast postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie, dlatego też powstaje potrzeba ustalenia w pierwszej kolejności, czy postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 26 września 2007 r. o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w przedmiocie uznania i stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego zostało wydane w sprawie, w

której dopuszczalna jest skarga kasacyjna. Należy przy tym jednocześnie uwzględnić założenie, że od wydanego przez sąd drugiej instancji rozstrzygnięcia co do zasadności skargi o wznowienie postępowania dopuszczalna jest skarga kasacyjna, jeżeli w sprawie, w której wniesiono skargę o wznowienie, przysługiwałaby skarga kasacyjna (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 1997 r., I CZ 17/97, niepubl.; z 6 lipca 2000 r., V CKN 1352/00, niepubl.; z 30 października 2000 r., II CZ 111/02, niepubl.). W rezultacie dla oceny dopuszczalności wniesionego zażalenia konieczne jest ustalenie, czy od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 28 września 2006 r. oddalającego zażalenie na postanowienie w przedmiocie uznania i stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego przysługiwała skarga kasacyjna.

Należy podkreślić, że po zmianach, jakie przyniosła ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 178, poz. 1478) wprowadzająca nową regulację sądownictwa polubownego jako część piątą kodeksu (art. 1154-1217 k.p.c.), zagadnienie dopuszczalności skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu drugiej instancji w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności orzeczenia sądu polubownego nie była jeszcze przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

Na gruncie poprzednio obowiązującego stanu prawnego w orzecznictwie przyjmowano natomiast, że dopuszczalność skargi kasacyjnej (kasacji) zależy od tego, czy orzeczenie w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności sądu polubownego odnosiło się do orzeczenia wydanego w Polsce, czy też za granicą. W postanowieniu z dnia 22 września 1999 r., I CKN 654/99 (OSNC 2000, nr 3, poz. 61) wyrażono pogląd, że postanowienie sądu drugiej instancji oddalające zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji co do stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed takim sądem nie jest postanowieniem kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu dawnego 392 k.p.c., gdyż w stosunku do wyroku sądu polubownego złożona może być skarga o jego uchylenie, która jest szczególnym środkiem nadzoru sądu państwowego przed sądem polubownym i której podstawy pochłaniają podstawy odmowy stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego. Jednocześnie stwierdzono, że kasacja jest dopuszczalna od postanowienia sądu drugiej instancji co do stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą. Istotna różnica polega nie tylko na szczególnym charakterze obu postępowań, w tym zwłaszcza postępowania, w wyniku którego wyrok zagranicznego sądu polubownego uzyskuje byt w polskim porządku prawnym, lecz przede wszystkim na tym, że wyrok

arbitrażowy wydany za granicą nie może być wzruszony w Polsce w drodze skargi o jego uchylenie (por. także postanowienie Sądu Najwyższego z 9 lutego 1999 r., I CKN 887/98, OSNC 1999, nr 10, poz. 172 oraz postanowienie Sąd Najwyższego z 13 października 2004 r., I CZ 102/04, niepubl.). Podgląd ten był na ogół zaakceptowany również w doktrynie.

W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w niniejszym składzie, pogląd ten należy również podtrzymać na gruncie obecnie obowiązującego stanu prawnego. Wbrew wyrażanym niekiedy w literaturze podglądom należy stwierdzić, że **analiza obecnej regulacji części piątej kodeksu postępowania cywilnego wzmacnia argumenty przemawiające za przyjmowanym dotąd zróżnicowaniem w zakresie dopuszczalności skargi kasacyjnej od orzeczenia sądu drugiej instancji w przedmiocie uznania lub stwierdzenia wykonalności wyroku sądu arbitrażowego wydanego w kraju oraz za granicą.**

W pierwszej kolejności wypada zauważyć, że w związku z brakiem regulacji kwestii dopuszczalności skargi kasacyjnej wśród przepisów części piątej kodeksu postępowania cywilnego właściwe do jego oceny są przepisy części pierwszej, księgi pierwszej, regulujące postępowanie procesowe, przy czym chodzi tu o przepisy ogólne o procesie, z wyłączeniem przepisów o postępowaniach odrębnych (art. 13 § 2 k.p.c.). Stosowanie tej reguły w innych postępowaniach, w tym w postępowaniu o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu arbitrażowego oznacza, że według art. 398¹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. skarga kasacyjna jest dopuszczalna od prawomocnych orzeczeń wydanych przez sąd drugiej instancji, które rozstrzygają o przedmiocie danego postępowania albo dotyczą odrzucenia wniosku wszczynającego to postępowanie lub je umarzającego, jeżeli dany rodzaj postępowania może być uznany za „odpowiednik” postępowania w sprawie, którym jest proces.

Zgodnie z art. 1212 § 1 k.p.c., wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta mają moc prawną na równi z wyrokiem sądu lub ugodą zawartą przed sądem po ich uznaniu przez sąd albo po stwierdzeniu przez sąd ich wykonalności. Bez wątpienia więc postępowanie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu arbitrażowego ma istotne znaczenie, skoro stanowi ono nieodzowny warunek uzyskania mocy prawnej przez orzeczenie sądu polubownego. Należy jednak podkreślić, że obecnie obowiązujące przepisy wyraźnie różnicują wyroki sądów polubownych (oraz ugody zawarte przed takimi sądami) ze względu na to, czy zostały wydane (zawarte) w Polsce, czy też za granicą.

Skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego przed polskim sądem państwowym może zostać skierowana tylko w stosunku do wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce (por. art. 1205 § 1 k.p.c.), co implikuje wniosek, że chodzi o sytuację, w której także miejsce postępowania przed sądem polubownym znajdowało się w Polsce (art. 1155 § 2 k.p.c.). Odmienny jest w związku z tym także zakres kognicji sądu orzekającego o uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności, w zależności od tego, czy chodzi o wyrok sądu polubownego wydany w Polsce lub ugodę zawartą przed takim sądem w Polsce, czy też o wyrok sądu polubownego, który został wydany za granicą, lub ugodę, którą zawarto za granicą. W wypadku wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed takim sądem w Polsce, sąd kontroluje jedynie, czy według przepisów kodeksu postępowania cywilnego spór mógł być poddany pod rozstrzygnięcie sądu polubownego lub też, czy uznanie lub wykonanie wyroku sądu polubownego lub ugody przed nim zawartej byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej (klauzula porządku publicznego – art. 1214 § 3 k.p.c.). Przesłanki te nie są jednak badane, jeżeli wcześniej skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego została przez sąd państwowy prawomocnie oddalona (art. 1217 k.p.c.).

Inaczej rzecz się przedstawia przy orzekaniu o uznaniu lub stwierdzeniu wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą. Przesłanki, które są wówczas dodatkowo badane (por. art. 1215 § 2 k.p.c.) są częściowo zbieżne z podstawami skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego uwzględnianymi na zarzut skarżącego (por. art. 1206 § 1 pkt 1-4 k.p.c.), a częściowo nawiązują do sytuacji wyroku sądu polubownego w państwie jego pochodzenia, tj. państwie, w którym lub według prawa którego wyrok został wydany (art. 1215 § 2 pkt 5 k.p.c.).

Poczynione spostrzeżenia pozwalają stwierdzić, że **charakter postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego lub ugody zawartej przed takim sądem nie jest jednolity i należy inaczej go ocenić w zależności od tego, czy postępowanie ma za przedmiot wyrok sądu polubownego wydany w Polsce lub ugodę zawartą w Polsce, czy też wyrok sądu polubownego wydany za granicą lub ugodę zawartą przed takim sądem za granicą**. W pierwszym wypadku jest to postępowanie pomocnicze, gdyż jest prowadzone w sytuacji, w której wyrok sądu polubownego został wydany w Polsce (ugoda przed tym sądem została zawarta w Polsce), co oznacza, że postępowanie przed sądem polubownym było zlokalizowane (w sensie prawnym) w Polsce. Funkcja postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności

jest wówczas ograniczona do zapewnienia skuteczności wyniku postępowania w sprawie przez zrównanie wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed tym sądem w Polsce z wyrokiem sądu państwowego lub ugodą zawartą przed takim sądem, a w wypadku, gdy wyrok sądu polubownego lub ugoda przed nim zawarta ma być podstawą egzekucji – do umożliwienia prowadzenia egzekucji na podstawie tych tytułów. Element kontroli, który występuje w tym postępowaniu (art. 1214 § 3 k.p.c.), tej oceny nie zmienia, tym bardziej, że w pewnych okolicznościach kontrola może mieć charakter ograniczony i nie obejmować podstaw przewidzianych w art. 1214 § 3 k.p.c. (por. art. 1217 k.p.c.).

Odmienne zagadnienie przedstawia się w wypadku postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2007 r., I CSK 330/06, OSNC 2007, nr 12, poz. 185). W takim wypadku postępowanie to pełni znacznie dalej idące funkcje, gdyż w sytuacji, w której postępowanie przed sądem polubownym było zlokalizowane za granicą i wyrok sądu polubownego został wydany za granicą lub ugoda przed tym sądem została zawarta za granicą, można mówić o tym, że postępowanie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności pozwala osiągnąć skutki prawne równoznaczne z tymi, które istnieją, gdy postępowanie przed sądem polubownym jest zlokalizowane w kraju i tu zostaje wydany wyrok lub zawarta zostaje ugoda. Postępowanie to nie ogranicza się więc do funkcji, które spełnia postępowanie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed tym sądem w Polsce. W efekcie **nie można postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą sprowadzać do roli postępowania o charakterze pomocniczym, jak to jest w wypadku postępowania o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed tym sądem w Polsce. Potwierdza ten wniosek szerszy zakres kontroli wyroku lub ugody przez sąd państwowy w wypadku wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą. Z tych względów postępowanie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego za granicą lub ugody zawartej przed takim sądem za granicą powinno być traktowane jako „odpowiednik” postępowania w sprawie.**

Przenosząc wyżej zaprezentowane wywody na realia rozpoznawanej sprawy należy uznać, że skarga kasacyjna od prawomocnego postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 września 2006 r. oddalającego zażalenie skarżącego na postanowienie w przedmiocie uznania i stwierdzenia wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce nie była dopuszczalna. Tym samym niedopuszczalna byłaby także skarga kasacyjna od orzeczenia wydanego w wyniku rozpoznania wniesionej przez skarżącego skargi o wznowienie postępowania w sprawie.

W rezultacie należy przyjąć, że na podstawie art. 394¹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie jest dopuszczalne zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w sprawie o uznanie lub stwierdzenie wykonalności wyroku sądu polubownego wydanego w Polsce lub ugody zawartej przed takim sądem w Polsce.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy odrzucił zażalenie jako niedopuszczalne (art. 394¹ § 3 w zw. z art. 397 § 2 i art. 373 k.p.c.).

O kosztach postępowania zażaleniowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego